

J. Kysela, pretože je se Senátom od počátku úzce spjat, si dokázal uchovať vysokou mieru neustrannosti. Na jednej strane je to správne, na strane druhej to ale vyúsťuje k tomu, že jen málo prezentuje vlastné názory, ktoré zrejme má. Autor sa stavia odmietať k negativizmu, ktorý k Senátu u nás v mnoha kruhoch panuje (odmieta tiež odsudzovanie senátu z Prvej republiky ako zbytočného /str. 90/). Zároveň ale nepropadá prílišne adorácii Senátu a kriticky poukazuje na jeho nedostatky. Ač právnik, na jeho práci je znáť, že disponuje značnými politologickými vedomosťami, a preto sa dokáže vyhýbať u nás toľkým častým nedorozumením a dezinterpretáciám takových pojmov ako politická strana, občanská spoločnosť, politická kultúra apod., a neupadá do romantických (či spíše utopických) predstáv o politice a tedy tiež o roli Senátu v ní (na rozdiel od P. Pítharta, o jehož niektorých názoroch obsažených v predmluve recenzovanej knihy bychom mohli dlhšie odborné diskutovať).

Co říci na závěr. J. Kysela je ve svém oboru skutečný znalec a na jeho práci je to znáť. Recenzovaná kniha má bezpochyby vysokou úroveň. Nelze jinak, než si přát, aby se dočkala druhého vydání, tentokrát již ovšem takového, které by umožnilo její rozšíření mezi odbornou, ale také laickou veřejností. Obě by byly jistě značně obohaceny.

Michal Kubát

Kráľ, Ján/Kačík, Eduard:

KOMPARATÍVNE ŠTÁTNE PRÁVO VELKEJ BRITÁNIE, USA, NEMECKA, FRANCÚZSKA A VEREJNÁ SPRÁVA

Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2001

Písanie dejín práva nie je ľahké, keďže, ako tvrdí Hattenhauer (1998, v): „Kdo chce vyličit evropské dějiny, může tak učinit jenom se špatným svědomím. Chybějí mnohé důkladné a z hlediska dnešních potřeb dostačující

předběžné práce, chybějí zejména vhodné sbírky evropských pramenů.“ To však neznamená, alebo by nemalo znamenať, že nájdeme nekvalitný odborný text určený pre študentov vysokej školy. Ide o to, že existujú zásadné jazykové i – v menšej, ale stále podstatnej miere – faktografické problémy v súvislosti s prácou doc. JUDr. Jána Kráľa, CSc. a JUDr. Eduarda Kačíka, CSc. Počet jazykových a faktografických chýb v recenzovanom texte je v priemere dve až tri chyby na stranu, to znamená celkovo asi 250 chýb. Vychádzam pritom z podrobného preskúmania prých tridsiatich strán. Máme tu príliš veľké množstvo chýb na jednu učebnicu vydanú univerzitou. Skutočne, málokedy sa dá nájsť publikácia, ktorá prešla oficiálnou jazykovou úpravou a recenzným konaním (dvaja recenzenti) a napriek tomu by obsahovala také veľké množstvo pravopisných alebo významových chýb. Nie je možné vymenovať tu všetky jazykové chyby. Napíšem tu len chyby z prvých asi tridsiatich strán celkovo takmer 120 stranovej práce a potom výber chýb z ostatných strán. Pravopisné chyby rozdelím na významové alebo faktografické chyby (kde došlo k použitiu nesprávneho slova alebo tvrdenia), nadbytočné slová, preklepy alebo chyby v dôsledku inej nepozornosti, iné jazykové chyby (väčšinou hrúbky a bohemizmy).

Významové alebo faktografické chyby: Na Martovom poli (s. 14), väčšina povstaní bola odhalená (19), v roku 1626 kúpili holandskí usadlíci mesto Nový Amsterdam (34).

Nadbytočnosť slov: predovšetkým hlavne (8), jednotný unitárny štát (9).

Preklepy alebo chyby v dôsledku inej nepozornosti: prevej (5), 186–1918 (8), „Ten spôsobil, veľkú dražobu“ (15), perfektúry (18), bola premenená zmena (19), monarchia bola vrhnutá (20), menoval a zosadzoval, ...riadila... (20), keď priniesli ...kompetencie (27), J'Efferson (36).

Iné jazykové chyby – väčšinou bohemizmy po stranu 31: vládnúcej (7), prehlásiť tento stav (13), v Míčovni (13), po celej zemi

(13), voľné mestské rady (13), prehlásená za nedotknuteľnú (14), stávkové hnutie (14), sa prehlásili (14), radu ťažkých porážok (14), sa prehlásili za (14), Ľudvik XVI. (15), snahou girondistov (15), prehlásenie práv (16), skráteným riadením trestal (15), ktorí ich prevádzajú (16), spiknutie (16), Rada päť set (16 a 17), Radou piatich set (17), 18. Brumairu (2x s. 17), zavedený výnimočný stav (18), bol prehlásený za konzula (18), alebo za cisára (21), závislý na Francúzsku (18), na ostrov Elbu (19), Burbunovcov (19), Ľudvik (19, 20, 21 a inde), vo väčšom merítku (20), cez odpor (21), zahájil jednanie (27), zbytkový parlament (28), Šlesvicko (28), kanclér (28 a 2 x s. 29), Vilém I. (29), tiežnositeľom (29), stávajúci štátny aparát (31), stav obležania (31), vydanie rady zákonov (31), k upeveniu kázně v armáde (31), vojenskej rady...stavala do role... (31).

Rôzne chyby výberovo od strany 31: Výmarskej republiky (33), Jamestowne (34), na príkaz anglických úradov boli britskou armádou prevádzané kruté boje (36), vo vyhlásení bolo uznesené vytvoriť (36), rozhodnutím ministra spravodlivosti...bolo stanovené, že Najvyšší súd môže prehlásiť za neplatný akýkoľvek výnos Kongresu... (38), pre prechod k absolútnej monarchii (41), z hrabstva (21), feudálny statkári (42), nahradenie absolútnej konštitučnej monarchie (42), zostávala v konflikte so stranou (43), presbateriánom (43), silili názory (44), v apríly (44), piatich milcov (44), vládu...predal (45), škótsky horali (46), horníkov (48), írsky poslanci (53) a Parliament Ant (54) – čo v preklade znamená „parlamentný mravec“....

Štruktúra práce

Text je nevhodne členený, preplnený zbytočnými faktografickými údajmi a predstavuje zmes chronológie a málo analýzy. Pokiaľ ide o nevhodné členenie, ako príklad uvediem hneď začiatok publikácie, kde v rámci jednej kapitoly sú radovou číslou označené postupne titulky Štát a jeho etatizácia vo vývoji (1), Zákonodarná moc (2), Výkonná moc (3),

Súdna moc (4), Forma štátu a forma vlády (5), Právo a právna veda (6). Je zrejme, že tu máme tri alebo štyri odlišné časti, ktoré preto mali byť aj číselne inak odlišené. Konkrétne by to mohlo asi vyzeráť nasledovne: 1., 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.2. a 2.

Okrem toho použité medzititulky nenapomáhajú v orientácii, keďže sú veľmi rôznorodé, čo nakoniec súvisí s celkovou nejasnosťou koncepcie práce. Inými slovami, už po pozretí obsahu vidíme, že ťažko môžeme porovnávať jednotlivé prípadové štúdie. Napríklad v prípade Nemecka nachádzame slovo „ústava“, resp. „ústavný“ alebo „ústavnoprávny“ až v štyroch medzititulkoch, kým v prípade Francúzska a USA len v jednom medzititulku a v prípade Anglicka ani v jednom. Medzititulky v texte, ak už sú použité, nie sú vhodne umiestnené. Napríklad text pod medzititulkom na strane 29 „Zjednotené Nemecko do roku 1918“ má potom len jedenást riadkov. Pritom by sa žiadalo použiť tento titulok už od posledného odstavca na predchádzajúcej strane.

Chronologický prístup okrem toho že je zbytočný v tak rozsiahlej miere, znejasňuje obsah aj tým, že mieša minulé a prítomný čas. Napríklad na strane 8 autor píše, že: „Prezidentské republiky mali na čele prezidenta...“ Má toto tvrdenie čitateľ chápať iba ako vzťahujúca sa výlučne na uzavreté obdobie v minulosti?

Keď už je použitá chronológia, prečo nie je jednotná? Francúzska história končí rokom 1921, americká história končí rokom 1917, nemecká história končí rokom 1930 a anglická či možno presnejšie britská končí až rokom 1979.

Použitie zbytočných údajov sa dá ilustrovať na nasledovných vetách: „Tú preto (súdu) reformu – pozn. A. Š. uskutočnil na priamy kráľovský príkaz minister spravodlivosti Guillaume Lamoigne. ...Potom nepokoje pokračovali v Dauphiné.“ (12). Nevieme načo je potrebné vedieť, že reformu uskutočnil pán minister Lamoigne. Tiež nie je jasné, načo je-

potrebné spomenúť mesto alebo dedinu Dauphiné. Stačilo by povedať, že nepokoje sa rozšírili do iných oblastí. A ešte zaujímavejšie by bolo vedieť, ako nepokoje skončili.

Iný príklad (13): „18. júla začalo povstanie v Troyes, 19. júla v Štrasburgu, 21. júla v Cherbourgu a 24. júla v Rouene.“ Je naozaj dôležité vedieť tieto dátumy?

Je dôležité vedieť, že nejaký dekrét bol vydaný „na návrh poslanca Le Chapeliera“? (14). Má nejaký význam pre študenta informácia, že kráľ na úteku spoznali vo Varennes? (14). Aký význam má údaj, že nové povstanie v Paríži ohlásil poplašný zvon v noci na 10. augusta? (14).

Vecné chyby, nejasnosti a veľmi kontroverzné tvrdenia

Podľa docenta Kráľa: „Kapitalistickú cestu vývoja najprv nastúpilo Anglicko (1640), potom USA (1787), Francúzsko (1789)...“ (s. 5). Vznik kapitalizmu sa nedá ohraničiť presným rokom, išlo o dlhodobý proces, ktorý začal v prípade posledných dvoch krajín dávno pred uvedeným dátumom. Autor mal asi na mysli zmenu politického režimu.

„Obdobie 19. a 20. storočia – je charakterizované vzrastaním rozporov buržoázneho štátu vo vnútri i navonok“ (s. 5). Zaujímalo by ma, či sa takéto konštatovanie dá naozaj zovšeobecniť na všetky štáty a či skutočne platilo aj pre druhú polovicu 20. storočia v prípade Nemecka, alebo Dánska, Nórska, atď... Dá sa takéto tvrdenie použiť aj v prípade medzivojnového Československa? Čo to vlastne znamená „vzrastanie rozporov“? A je naozaj pravda, že počas celého uvedeného obdobia „buržoázny štát pokračuje aj naďalej vo svojej vnútornej i zahraničnej expanzívnej politike“ (s. 5)?

Je naozaj vhodné písať o ústave ako výsledku „skutočného pomeru síl v triednom boji...“ (s. 5)? Alebo o odstúpení Karola X. ako dôsledku „triedneho boja“? (20). Nie je tento marxistický koncept príliš rigidný a miestami minimálne nepresný?

Autor ďalej píše: „Prvá buržoázna ústava nevznikla na európskom kontinente, ale v Amerike, v štáte Virginia r. 1776.“ Podľa historika Johnsona (1997–2000, 88) to bolo inak: „Základní články Connecticutu (1639) byly první psanou ústavou nejen v Americe, ale i na světě. ... Sněmy a psané ústavy vznikly v britské Americe tak záhy, v první polovině 17. století, ...“ Ak mal autor na mysli prvý moderný základný zákon štátu, tak potom podľa Prusáka ním bola ústava USA z roku 1787 (Prusák: 1999–109).

Definícia jednotného štátu ako štátu, „...ktorý sa člení len na administratívne jednotky a nedelí sa na útvary, ktoré majú charakter štátu...“, pričom zložený štát sa vyznačuje tým, že „sa delí na časti, ktoré majú charakter štátnych útvarov“ (9–10), ponecháva otvorenú otázku, či je potom rozdiel medzi konfederáciou a federáciou. Keď autori ďalej uznávajú rozdielnosť pojmov federácia a konfederácia o.i. slovami, že: „...federácia ako taká bola štátom, naproti tomu konfederácia nemala osobitné znaky štátu“ (10), nie je potom jasné, čo je vlastne konfederácia. Alebo presnejšie, bolo napríklad Rakúsko-Uhorsko štátom alebo nie? Podľa tu uvedenej definície (alebo definícií) aj bolo aj nebolo...

„Štát a jeho etatizácia vo vývoji“ (s. 5) je dosť nešťastné slovné spojenie, keďže etatizácia znamená „tvorenie štátu, štátneho zriadenia“ (Ivanová-Šalingová a Maniková: 1990 – 263). Stačilo by použiť buď len slovo „etatizácia“, alebo „štát a etatizmus“, keďže etatizmus znamená v prvom rade „snahu o rozšírenie a upevnenie štátnej moci“ (Ivanová-Šalingová, a Maniková 1990, 262).

„Utváranie porevolučných štátov“ (s. 5) – nie je tu jasné, o aké obdobie ide.

Použité zdroje

Nie je jasné delenie použitých prameňov na „literatúru“ a na „odporúčanú literatúru“ (s. 116), keďže až na dve výnimky je prvá skupina uvedená aj v druhej skupine. Čo znamená vlastne pojem odporúčaná literatúra?

Môžeme s čistým svedomím zaradiť medzi odporúčanú literatúru publikácie vydané „Vysokou školou SNB“ v roku 1976 a v roku 1988 respektíve? Načo sú medzi odporúčanou literatúrou uvedené publikácie ako *The Bolshevik Revolution*, *História ruského práva 1–3 z rokov 1905–1906*, *Dejiny SSSR od najstarších dôb do VOSR*, *Dejiny ruského práva z rokov 1904*, *pät'dielne Ruské dejiny z rokov 1928–1929*, *Organizacionno-pravovye stanovlenja sovietskoj milicii (1917–1920)*, *Zradená revolúcia od Trockého, atď?* Veď publikácia sa nevenuje ani polícii ani Rusku či ZSSR... Načo sú tam uvedené ako odporúčaná literatúra články ako *Bitka u Bouvines* – medzník európskych dejín a *Britská Malta? A prečo tam napríklad nie je uvedená skvelá práca profesora Prusáka (1999)?*

Literatúra:

- Hattenhauer, Hans. (1998). *Evropské dějiny práva*. Praha: C. H. Beck.
- Kačala, Ján a Mária Pisárčiková (1987). *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: Veda.
- Kráľ, Ján a Eduard Kačík (2001). *Komparatívne štátne právo Veľkej Británie, USA, Nemecka, Francúzska a verejná správa*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda.
- Johnson, Paul. (1997–2000). *Dějiny amerického národa*. Praha: Academia.
- Ivanová-Šalingová, Mária a Zuzana Maniková (1990). *Slovník cudzích slov*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Prusák, Jozef. (1999, druhé vydanie). *Teória práva*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK.

Andrej Školka